PROIECTELE EDUCAȚIONALE EXTRAȘCOLARE: O SOLUȚIE PENTRU PROVOCĂRILE EDUCAȚIEI NONFORMALE ACTUALE

Irina BOGATAIA,
grad didactic superior, Maestru în Artă,
Școala de Arte „Alexei Stârcea”,
Chișinău, Republica Moldova

Rezumat. *Articolul explorează rolul proiectelor educaționale extrașcolare în contextul provocărilor actuale ale educației nonformale, evidențiind importanța acestora în completarea și diversificarea procesului de învățare. Într-un peisaj educațional în continuă transformare, astfel de inițiative contribuie la dezvoltarea competențelor transversale, stimularea creativității și pregătirea tinerilor pentru provocările viitorului. Prin studierea unor exemple de bune practici, se subliniază impactul acestor inițiative în crearea unor medii de învățare interactive și incluzive. Un exemplu reprezentativ a fost Proiectul educațional extracurricular „Muzică pentru speranță”, care a îmbinat arta cu educația și solidaritatea socială. Activitățile desfășurate în cadrul proiectului au vizat copiii din centrele de plasament, persoanele vârstnice și copiii cu dizabilități, oferindu-le oportunități de dezvoltare prin activități artistice și muzicoterapie. Printre inițiativele implementate s-au numărat organizarea de spectacole incluzive, sesiuni de muzicoterapie pentru ameliorarea stresului și îmbunătățirea stării de bine, precum și colectarea de fonduri pentru sprijinirea beneficiarilor. Recunoașterea pozitivă din partea comunității și a participanților a confirmat impactul său benefic și necesitatea extinderii unor astfel de programe. În acest articol, autorul subliniază importanța unei colaborări strânse între instituțiile de învățământ artistic, autoritățile locale și societatea civilă pentru a asigura sustenabilitatea inițiativelor educaționale extrașcolare și pentru a oferi acces la experiențe educaționale inovatoare și incluzive.*

Cuvinte-cheie: *educație nonformală, proiecte extrașcolare, inovație educațională, dezvoltare personală, implicare comunitară, strategii educaționale.*

EXTRACURRICULAR EDUCATIONAL PROJECTS: A SOLUTION TO THE CHALLENGES OF CONTEMPORARY NON-FORMAL EDUCATION

Summary. *The article explores the role of extracurricular educational projects in the context of the current challenges of non-formal education, highlighting their importance in complementing and diversifying the learning process. In a constantly evolving educational landscape, such initiatives contribute to the development of transversal skills, foster creativity, and prepare young people for future challenges. By analyzing examples of best practices, the impact of these initiatives in creating interactive and inclusive learning environments is emphasized. A representative example was the “Music for Hope” extracurricular educational project, which combined art, education, and social solidarity. The activities carried out within the project targeted children from foster care centers, elderly people, and children with disabilities, providing them with development opportunities through artistic activities and music therapy. Among the implemented initiatives were the organization of inclusive performances, music therapy sessions*

aimed at reducing stress and improving well-being, as well as fundraising campaigns to support the beneficiaries. The positive recognition from the community and participants confirmed its beneficial impact and the need to expand such programs. In this article, the author highlights the importance of close collaboration between artistic education institutions, local authorities, and civil society to ensure the sustainability of extracurricular educational initiatives and to provide access to innovative and inclusive educational experiences.

Keywords: *non-formal education, extracurricular projects, educational innovation, personal development, community involvement, educational strategies.*

Preliminarii. În contextul educațional actual, marcat de schimbări rapide și diverse provocări, proiectele extrașcolare nu mai reprezintă doar o opțiune, ci o necesitate. Aceste inițiative completează formarea artistică a elevilor, oferindu-le experiențe practice esențiale pentru dezvoltarea lor profesională și personală. Prin astfel de activități didactice, educația nonformală marchează un punct crucial în consolidarea competențelor artistice, sociale și emoționale ale tinerilor, pregătindu-i să devină artiști conștienți de impactul artei asupra comunității.

În demersul nostru de implementare a diverselor proiecte educaționale individuale sau instituționale, ne-am ghidat de unul dintre obiectivele prioritare ale Strategiei de dezvoltare a culturii în Republica Moldova „Cultura 2020”, respectiv „Creșterea contribuției sectorului cultural în dezvoltarea coeziunii sociale” [1]. Totodată, am avut în vedere și cele câteva principii fundamentale ale acestei strategii, printre care: protejarea și valorificarea patrimoniului cultural național**,** asigurarea accesului cetățenilor la valorile culturale și promovarea culturii ca factor esențial în educația și formarea cetățenilor [1]. Aceste direcții se regăsesc și în Strategia națională „Moldova Europeană 2030”, având drept scop să consolideze rolul culturii în dezvoltarea unei societăți incluzive și bine ancorate în valorile europene [2].

Analizând importanța coeziunii sociale în strategiile culturale actuale, observăm că proiectele educaționale extrașcolare joacă un rol esențial în atingerea acestui obiectiv. Referindu-se la indicatorii culturali strategici ai coeziunii sociale, cercetătorul Veaceslav Reabcinscii subliniază faptul că, deși „Strategia nu propune indicatori concreți de performanță pentru această prioritate strategică” („Creșterea contribuției sectorului cultural în dezvoltarea coeziunii sociale”), acești indicatori pot fi deduși din obiectivele specifice și acțiunile concrete propuse spre realizare [3, p. 161-162].

Având în calcul mai multe proiecte implementate pe parcursul ultimilor ani de către Școala de Arte „Alexei Stârcea” din Chișinău, cu sprijinul Primăriei municipiului Chișinău și al Direcției Generale Cultură și Patrimoniu Cultural a Consiliului municipal Chișinău, ne vom opri mai detaliat asupra Proiectului educațional extra-

curricular de caritate „Muzică pentru Speranță”, inițiat și implementat în perioada 2023-2024, care îmbină educația artistică cu implicarea socială.

Prin concerte caritabile, ateliere educaționale pentru copii cu dizabilități, sesiuni de muzicoterapie pentru vârstnici și campanii de sprijin pentru persoanele aflate în dificultate, acest proiect nu doar că a oferit elevilor Școlii de Arte „Alexei Stârcea” oportunitatea de a-și perfecționa talentul muzical și de a se exprima artistic, ci i-a și încurajat să se implice activ în acțiuni de binefacere. Totodată, proiectul a contribuit la dezvoltarea responsabilității, solidarității și a conștientizării puterii transformatoare a artei. Astfel, educația artistică a depășit granițele sălilor de clasă, devenind un instrument activ de schimbare socială.

Revenind la indicatorii culturali ai coeziunii sociale, vom sublinia că proiectul educațional extracurricular „Muzică pentru speranță” a răspuns direct unor indicatori relevanți, precum: creșterea participării tinerilor la activități culturale prin integrarea lor în evenimente artistice dedicate comunităților vulnerabile, promovarea incluziunii sociale prin colaborări între instituțiile educaționale și centrele de plasament, implicarea voluntarilor în acțiuni culturale și dezvoltarea unui cadru propice pentru exprimarea artistică a copiilor și tinerilor. De asemenea, proiectul a contribuit la reducerea excluziunii culturale prin facilitarea accesului la activități muzicale pentru grupuri dezavantajate și la sensibilizarea publicului cu privire la importanța artei în procesul de integrare socială. Implementarea unor inițiative educaționale extrașcolare, precum proiectul „Muzică pentru Speranță”, a demonstrat că arta nu doar formează viitori profesioniști, ci și creează punți între generații, comunități și categorii sociale diverse, contribuind activ la dezvoltarea unei societăți mai incluzive și mai empatice.

Pe lângă beneficiile evidente pentru elevi, astfel de proiecte contribuie și la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, oferindu-le oportunitatea de a experimenta metode inovatoare de predare și de a colabora cu specialiști din diverse domenii. În plus, ele facilitează formarea unor parteneriate educaționale solide, atât la nivel național, cât și internațional, favorizând schimbul de bune practici și implementarea unor abordări moderne în educație. De exemplu, colaborarea profesoarei de pian Ina Ciuico cu A.O. „Centrul Social pentru Copii și Tineri cu Dizabilități – AGAPIS”; a profesoarei de artă coregrafică Maria Grossu cu Centrul de zi pentru copii și tineri cu dizabilități „Phoenix”; a profesoarei de vioară Lilia Rusu cu Centrul Municipal de Plasament și Reabilitare a Copiilor de Vârstă Fragedă și Școala auxiliară internat nr. 5; a profesoarei de acordeon Emma Matei și a profesorilor Secției de instrumente aerofone și de percuție cu Centrul de Plasament pentru Persoane Vârstnice și Persoane cu Dizabilități; a profesorilor Școlii de Arte

„Alexei Stârcea” cu Instituția Club P300, Unitatea de Educație Incluzivă din orașul Ialoveni, Asociația Umanitară „Filantropia Creștină” etc., au demonstrat impactul pozitiv al acestor inițiative.

Din cele relatate mai sus, conchidem că majoritatea indicatorilor de performanță ne motivează să întreprindem acțiuni concrete pentru a răspunde obiectivelor de coeziune socială. În acest context, decizia de a implementa anual unul sau două proiecte educaționale extracurriculare, în care să fie implicați nu doar elevii și profesorii, ci și părinții și întreaga comunitate, joacă un rol esențial în dezvoltarea competențelor sociale, culturale și emoționale ale elevilor, oferind totodată sprijin comunităților defavorizate.

În contextul actual, marcat de provocările educației nonformale, proiectul „Muzică pentru Speranță” s-a remarcat prin cooperarea dintre instituțiile de învățământ artistic, autoritățile locale și societatea civilă, contribuind la implementarea unor schimbări pozitive durabile.

Descrierea proiectului. Proiectul educațional extracurricular de caritate „Muzică pentru Speranță”, inițiat și implementat de Școala de Arte „Alexei Stârcea”, s-a adresat direct persoanelor în etate din centrele de plasament (aziluri de bătrâni), copiilor din centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități și celor din familii social vulnerabile din municipiul Chișinău și din întreaga Republică Moldova. De asemenea, proiectul a inclus susținerea unor programe artistice în cadrul unor acțiuni caritabile de nivel internațional, cum ar fi Bazarul Internațional de Caritate (ICB), un eveniment anual organizat de grupuri internaționale, organizații caritabile, ambasade și comunități din afara țării, cu scopul de a strânge fonduri pentru diverse cauze umanitare și de dezvoltare.

Principalele activități au inclus organizarea de concerte itinerante în centrele de plasament pentru bătrâni și copii, la care au participat elevii și profesorii Școlii de Arte „Alexei Stârcea”, desfășurarea de evenimente muzicale interactive pentru copii, în care aceștia au avut ocazia să învețe și să experimenteze diverse instrumente muzicale, și realizarea de spectacole de muzică, dans și teatru, menite să diversifice experiențele culturale ale beneficiarilor. Totodată, proiectul a dezvoltat programe educaționale adaptate nevoilor copiilor cu dizabilități, pentru a stimula creativitatea și abilitățile muzicale ale acestora. De asemenea, s-au implementat sesiuni de muzicoterapie destinate persoanelor în etate, cu scopul de a ameliora stresul și de a îmbunătăți starea lor de bine, precum și colectarea de fonduri pentru oferirea darurilor beneficiarilor.

Aceste activități au avut drept scop stimularea colaborării cu centrele de plasament și organizațiile care sprijină persoanele vulnerabile, stabilind un calendar al

manifestărilor cultural-muzicale și mobilizând elevii și profesorii pentru a participa voluntar. Proiectul a urmărit să îmbunătățească starea emoțională a beneficiarilor, să stimuleze interesul pentru muzică și să dezvolte abilitățile copiilor implicați, să consolideze relațiile comunității cu beneficiarii, să ofere experiențe culturale și educaționale variate și să stimuleze participarea elevilor instituției în cadrul unor acțiuni caritabile de nivel național și internațional.

Rezultatele proiectului s-au concretizat în îmbunătățirea stării de spirit a beneficiarilor, dezvoltarea abilităților muzicale ale copiilor, promovarea spiritului de solidaritate și colaborare și colectarea de fonduri și daruri pentru cei aflați în dificultate. Totodată, proiectul a reușit să stabilească colaborări durabile cu partenerii săi: centre de plasament, organizații non-guvernamentale, instituții culturale și educaționale, precum și mass-media, care a sprijinit promovarea evenimentelor.

Principalele activități ale proiectului:

- Concert de caritate, susținut de clasa coregrafică a prof. Maria Grossu, în sprijinul Centrului de zi pentru copii și tineri cu dizabilități „Phoenix”, Centrul Comercial „UNIC” (noiembrie 2023);
- Program artistic susținut de Corul mare de fete „Alexei Stârcea”, dirijor Viola Julea, maestru de concert Olesea Ghernagea, și Corul mic de fete „Vivace”, dirijor Anton Dumbravă, maestru de concert Alina Pană-Dumbravă, la Bazarul Internațional de Caritate (ICB), ed. a 25-a, organizat de Clubul Internaţional al Femeilor din Moldova, în parteneriat cu Ambasadele țărilor la Chișinău și Organizațiile Internaționale, Palatul Republicii (noiembrie 2023);
- Concert de caritate cu genericul „Povestea de Crăciun”, susținut de elevii și profesorii Școlii de Arte „Alexei Stârcea”, Sala cu Orgă (decembrie 2023);
- Concert de caritate cu genericul „În ajunul Crăciunului”, organizat în colaborare cu Centrul Municipal de Plasament și Reabilitare a Copiilor de Vârstă Fragedă la Școala auxiliară internat nr. 5 (decembrie 2023);
- Concert de caritate susținut de elevii Școlii de Arte „Alexei Stârcea” la Centrul de Plasament pentru Persoane Vârstnice (decembrie 2023);
- Concert de caritate cu genericul „De la inimă la inimă” la Centrul de Plasament pentru Persoane Vârstnice și Persoane cu dizabilități (aprilie 2024);
- Concert de caritate cu genericul „Suflet frumos și suflet blând” pentru copii din medii defavorizate și cu dizabilități, cu ocazia sărbătorilor de Paște, desfășurat în incinta Școlii de Arte „Alexei Stârcea” (aprilie 2024);
- Concert de caritate consacrat Zilei Internaționale a Familiei și a Copilului, susținut de dinastiile de artiști ai Școlii de Arte „Alexei Stârcea”, consacrat

tuturor copiilor, dar mai ales copiilor de la Liceul Teoretic cu Profil Tehnologic pentru Copii cu Vederea Slabă, Muzeul Național de Artă al Moldovei (mai 2024);

- Concert de caritate cu genericul „Copilărie dulce – dulce melodie”, ediția a IV-a, la A.O. „Centrul Social pentru Copii și Tineri cu Dizabilități – AGAPIS” (mai 2024);
- Program artistic de Ziua Internațională a Copiilor în cadrul Festivalului „Lumea copilăriei”, ed. a II-a, organizat de Primăria municipiului Chișinău, Direcția Generală Cultură și Patrimoniu Cultural, în colaborare cu Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului, desfășurat în Parcul „Alunelul” (iunie 2024).

Grupul țintă al proiectului a fost format în principal din copii și persoane vulnerabile, incluzând beneficiari din centre de plasament pentru copii cu dizabilități, centre de îngrijire pentru vârstnici, copii din familii social vulnerabile și elevi din instituții de învățământ din diferite regiuni ale Republicii Moldova. Printre aceștia se numără copiii din servicii de îngrijire alternativă, centre de zi și școli cu programe de educație incluzivă din Chișinău, Ialoveni, Călărași și Orhei.

Beneficiarii indirecți ai proiectului au fost elevii și profesorii Școlii de Arte „Alexei Stârcea”, sistemul educațional extrașcolar național, autoritățile locale, organizații internaționale și instituții culturale, precum Muzeul Național de Artă al Moldovei, Sala cu Orgă și Palatul Republicii. De asemenea, impactul proiectului s-a extins la nivel social prin implicarea comunității, a ambasadelor și a unui număr semnificativ de utilizatori ai rețelelor de socializare.

Impactul și contribuția proiectului la creșterea prestigiului și notorietății instituției. Proiectul educațional extracurricular de caritate „Muzică pentru Speranță” a urmărit consolidarea relațiilor de parteneriat dintre Școala de Arte „Alexei Stârcea” și instituțiile sociale și educaționale: Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului, Serviciul Asistență Parentală Profesionistă Chișinău, Centrul de Zi pentru Copii și Tineri cu Dizabilități „Phoenix”, Centrul de plasament pentru persoane vârstnice și persoane cu dizabilități, Instituția Club P300, Asociația Umanitară „Filantropia Creștină” din orașul Orhei, Unitatea de Educație Incluzivă din orașul Ialoveni, Instituția Publică Gimnaziul Văratic din satul Văratic, Liceul Teoretic Molești, raionul Ialoveni, Centrul Municipal de Plasament și Reabilitare a Copiilor de Vârstă Fragedă, Asociația Obștească „Centrul Social pentru Copii și Tineri cu Dizabilități – AGAPIS” etc. De asemenea, a fost încurajată participarea elevilor la acțiunile caritabile de nivel internațional (Bazarul Internațional de Caritate (ICB)), pentru susținerea diverselor cauze umanitare și de binefacere.

Activitățile planificate au vizat îmbunătățirea stării emoționale a beneficiarilor, stimularea interesului și dezvoltarea abilităților muzicale ale copiilor implicați în activități, consolidarea relațiilor dintre membrii comunității și beneficiarii proiectului, promovarea solidarității. Aceste acțiuni au oferit experiențe culturale și educaționale variate pentru persoanele vulnerabile, sprijinind implicarea continuă a comunității prin voluntariat și colaborări. Implementarea acestui proiect a contribuit semnificativ la creșterea prestigiului și notorietății Școlii de Arte „Alexei Stârcea”. Prin activitățile desfășurate, școala și-a demonstrat angajamentul față de comunitate și capacitatea de a organiza și implementa inițiative importante. Implicarea în acțiuni caritabile și colaborarea cu diverse instituții sociale și educaționale au consolidat imaginea școlii ca un centru de excelență culturală și educațională important. Aceste eforturi nu doar că au promovat valorile umane și sociale, dar au și plasat Școala de Arte „Alexei Stârcea” într-o lumină pozitivă, evidențiind contribuția sa la bunăstarea comunității și la dezvoltarea culturală a Republicii Moldova.

Concluzii. Proiectul educațional extracurricular de caritate „Muzică pentru Speranță” reprezintă un model de bune practici în promovarea solidarității și sprijinului comunitar prin artă și educație. Prin activitățile sale variate, proiectul a reușit să creeze o punte între generații și să ofere momente de bucurie persoanelor aflate în situații vulnerabile. Implicarea activă a elevilor și profesorilor de la Școala de Arte „Alexei Stârcea” în acțiuni caritabile demonstrează valoarea educației artistice ca instrument de schimbare socială. Prin participarea la concerte caritabile, sesiuni de muzicoterapie și activități educative dedicate copiilor din medii vulnerabile, elevii învață să își exprime emoțiile, să colaboreze eficient și să își asume un rol activ în societate. Aceste experiențe reduc stresul școlar prin oferirea unor alternative creative de învățare și sprijină dezvoltarea armonioasă a tinerilor atât din punct de vedere emoțional, cât și profesional.

De asemenea, parteneriatele dezvoltate în cadrul proiectului au subliniat importanța colaborării între instituțiile educaționale, autoritățile locale și organizațiile non-guvernamentale pentru crearea unor inițiative sustenabile, capabile să producă un impact real în societate. Prin continuitatea și extinderea unor astfel de proiecte, se poate consolida o cultură a empatiei și a implicării sociale, cu beneficii atât pentru beneficiari, cât și pentru comunitate în ansamblu.

Prin urmare, implementarea acestor activități extrașcolare interdisciplinare a demonstrat că educația nonformală nu este doar un supliment al celei formale, ci o componentă esențială în pregătirea tinerilor pentru un viitor în care arta și implicarea socială se împletesc armonios. Participarea elevilor la astfel de inițiative le sporește motivația, le dezvoltă încrederea în sine și le cultivă sentimentul de apartenență

la o comunitate în care fiecare voce contează. Un management eficient al acestor activități presupune nu doar o organizare riguroasă, ci și crearea unui mediu propice interacțiunii dintre profesori și elevi. Prin metode inovatoare și un cadru flexibil de învățare, astfel de inițiative stimulează colaborarea, creativitatea și implicarea activă a tinerilor în societate.

În acest context, așa cum sublinia și cercetătoarea Lilia Cebanu, procesul educațional nu se poate limita la predarea unui conținut curricular fix. Elevii au nevoie de experiențe care să le stimuleze curiozitatea, să le extindă orizonturile și să le permită descoperirea unor noi perspective asupra artei și societății [4, p. 6]. Prin proiecte precum „Muzică pentru Speranță”, educația artistică își îndeplinește misiunea nu doar de a forma tineri talentați, ci și de a contribui la dezvoltarea unor indivizi empatici și implicați în viața comunității.

Referințe bibliografice:

1. Guvernul Republicii Moldova. *Strategia de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”*. Chișinău. Mod de acces: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=60253&lang=ro (accesat la 26.01.2025).
2. Reabcinschii, V. *Compendium cultural policies & trends* (online), p. 2-4. Mod de acces: https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/2024/03/Moldova_Short_2023-ro_final.pdf (accesat la 26.01.2025).
3. Reabcinschii, V. *Indicatorii culturali ai coeziunii sociale*. În: *Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană.* Vol. 2: *Studiu sociologic*. / Ludmila Malcoci, Victor Mocanu, Gheorghe Călcâi [et al.], coordonator: Victor Mocanu. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2022 (ÎS FEP „Tipografi a Centrală”), p. 160-170.
4. Cebanu, L. *Managementul activităților extrașcolare: ghid metodologic*. Chișinău: S.n. (Institutul de Științe ale Educației), 2015. 84 p.